REGIONAL RIKTLINJE

Patientkontrakt inom hälso- och sjukvården

Fastställd av Hälso- och sjukvårdsdirektören (HS 2020–00073) februari 2021 giltig till mars 2023 Utarbetad av Koncernstab hälso- och sjukvård i samarbete med koncernstab beställning och produktionsstyrning

Huvudbudskap

Hälso- och sjukvård i Västra Götalandsregionen ska arbeta för att patienten, och i förekommande fall närstående, ska kunna vara aktiva medskapare i sin egen vård och behandling. Det som eftersträvas är en trygg och tillitsfull relation som bidrar till att ta till vara patientens egna resurser, och tydliggöra vem som gör vad och när. Patient och närstående ska veta vad som är nästa steg, och vart patienten vänder sig vid behov av kontakt med vården.
Genom en gemensam överenskommelse mellan patienten och vårdgivaren, som utgår från frågan ”Vad är viktigt för dig?” kan ett patientkontrakt bli en konkretisering av ett personcentrerat arbetssätt.

Syfte

Riktlinjens syfte är att beskriva hur patientkontrakt tillämpas i hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen. Innehållet i denna riktlinje ska beaktas när regionala riktlinjer eller regionala medicinska riktlinjer tas fram.
Verksamhetschef ansvarar för att denna riktlinje inarbetas i lokala rutiner.

Bakgrund

Personcentrerat arbetssätt innebär att lyssna in vad som är viktigt för patienten, vilka förväntningar och farhågor som finns, men också vilka resurser patienten har och vilket ansvar och vilka insatser som är rimliga för just denna person, i den specifika situationen. Målet är en patient som är delaktig utifrån sina egna förutsättningar.

Ytterligare material och referenser finns i bilaga.

Indikation för patientkontrakt

Ett patientkontrakt ska kunna erbjudas:

- Patienter med längre vård- och behandlingsinsatser
- Patienter med omfattande och komplexa vårdbehov
- Patienter där det finns andra skäl att tydliggöra planering
- Patienter som har ett eget önskemål om patientkontrakt

I förekommande fall kan patientkontrakt upprättas med stöd av närstående eller god man istället för med patienten själv.

Patientkontrakt

Ett patientkontrakt är en överenskommelse mellan patient och vårdgivare avseende innehåll i vårdplaner och vem/vilka som är patientens fasta vårdkontakter. Det fungerar som stöd för samordning och planering. Avsikten är att hålla ihop och koordinera informationsflöden och de insatser som vårdgivare och patient har kommit överens om. Patientkontraktet leder till bättre samverkan, samordning, tillgänglighet och delaktighet. Det innebär också en ökad patientsäkerhet.

Patientkontraktet bidrar till ett delat ansvar mellan patienten och vården. Innehåll och information anpassas efter patientens förutsättningar. Patienter och närstående ska få en översikt över inplanerade vård- och behandlingsinsatser.

Patientkontraktet upprättas av fast vårdkontakt tillsammans med patienten. När patienten har mer än en fast vårdkontakt, är det den vårdgivare som har mest kontakt och bäst kännedom om patienten som ansvarar för att patientkontrakt upprättas. När primärvården är inkopplad, har de naturligt denna roll, men andra specialistmottagningar har ansvar i de fall patienten har gles primärvårdskontakt. Stor vikt läggs vid patientens eget önskemål i val av fast vårdkontakt. När det finns flera fasta vårdkontakter ska de kunna samverka och samordna vårdens insatser för en enskild patient. Patientkontrakt förändrar inte de olika vårdgivarnas behandlingsansvar.

Insatser som sker där också kommunen är aktör samordnas, i en samordnad individuell plan (SIP). Se Riktlinje för samordnad individuell plan (SIP)

Patientkontrakt utgår från Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Underlag finns också i Patientlagen (2014:821).

Från och med 2020 är FN:s konvention om barnets rättigheter,
barnkonventionen, svensk lag. Västra Götalandsregionen är därmed skyldig att respektera, skydda, uppfylla och främja de mänskliga rättigheterna inom sina ansvarsområden. Barnkonventionen gäller också i utformandet av patientkontrakt. I barnkonventionen beskrivs ansvaret för att ha dialog med barn och unga. De har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör dem. Barn och ungas åsikt ska tillmätas betydelse i förhållande till ålder och mognad.

Patientkontraktets delar ska finnas dokumenterade i journal.

Fast vårdkontakt

Verksamhetschefen ansvarar för att utse en fast vårdkontakt.

Den fasta vårdkontakten är patientens kontaktperson vars uppdrag bl. a är att bidra till samordning, kontinuitet och tillgänglighet i vården. Det kan vara en kontaktsjuksköterska, vårdsamordnare, fast läkarkontakt eller annan vårdpersonal som deltar i vård och behandling av patienten. Fast vårdkontakt ansvarar för att innehållet i patientkontraktet följs upp, uppdateras och är aktuellt. Se vidare under rubrik Uppföljning.

Socialstyrelsen har 2017 gett ut en vägledning, Om fast vårdkontakt och samordnad individuell plan som ger ytterligare beskrivning. Bestämmelser om fast vårdkontakt finns i första hand i Hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80) och Patientlagen.

Sammanhållen planering

Planering av vård och behandling ska utgå från patientens egen berättelse och frågeställningen ”Vad är viktigt för dig?”. Särskilt uppmärksammas patientens behov, kunskap, resurser och förmågor.

Den sammanhållna planeringen utgår bland annat från befintliga vårdplaner och annan relevant dokumentation.

I sammanhållen planering bör ingå:

- **Mål och överenskommelse**
  - **Mål och förväntningar med vård och behandling**. Kan ingå i vårdplanen och utgår från patientens egen berättelse/beskrivning, och frågan ”Vad är viktigt för dig?” Beskrivs kortfattat. Ny bedömning görs i samband med nya vårdkontakter.
  - **Aktuella vård- och behandlingsinsatser**. Uppgifter i vårdplaner kan behöva kompletteras eller uppdateras.
  - **Överenskommelse.** Gemensam överenskommelse mellan patient och vårdgivare, utifrån patientens egna förutsättningar och villkor om vad som ska ske, när det sker, och vem patienten vänder sig till.

- **Överblick och koordinering**
  - **Vårdplaner och SIP.** Relevant information från olika vårdplaner inom hälso- och sjukvården utgör en del av patientkontraktet. Varje vårdenhet utgår från de rutiner och de vårdplaner som finns och används inom den egna verksamheten. Olika författningsreglerade vårdplaner finns beskrivna i bilaga. Finns det behov av, eller finns en redan upprättad samordnad individuell plan (SIP) dokumenteras även detta. SIP är en del i patientkontraktet. Den fasta vårdkontakten ansvarar för att de olika planerna är koordinerade, om patienten så önskar. När det finns flera fasta vårdkontakter ska de samarbeta och samverka i koordinering.

- **Kontakt och dialog**
  - **Kontaktuppgifter för fast vårdkontakt.** Uppgifter om hur patienten kan ta kontakt. Information om kontaktvägar, exempelvis e-post via Mina vårdkontakter, 1177 Vårdguiden, aktuellt telefonnummer.
  - **Närståendes delaktighet.** Beskrivning av patientens eventuella önskemål kring närståendes delaktighet och involvering. Inkluderar vid behov namn och kontaktuppgifter till närstående. Utifrån Barnkonventionens intentioner bör patientkontraktet uppmärksamma barn som anhöriga, samt föräldrar/närstående till barn som är patienter. Se RMR Barn som anhöriga.
  - **Överenskomna tider**. Patienten ska, om det är möjligt, kunna välja tider för besök. Uppmärksamma om patienten behöver särskilt stöd inför eller vid besöket. Dokumentera bokade/planerade tider. Ange på vilket sätt patienten föredrar att tidbokning och kontakter sker. Här kan webbtidbok, skriftlig kallelse, telefon, videosamtal, e-post via Mina vårdkontakter, egenmonitorering, fysiskt besök m.m. vara olika former för kommunikation.

- **Egenvård**
  - **Patientens egna insatser**. Vad kan och vill patienten göra själv i sin vård och behandling?

- **Undersökning, behandling och uppföljning**
  - **Hälsofrämjande, förebyggande, behandlande, rehabiliterande och habiliterande insatser.** Vilka insatser pågår, och vilka alternativ finns.

- **Övriga insatser**. Ytterligare insatser patienten har behov av, för att återfå sin funktionsförmåga, och som tillhandahålls av exempelvis externa aktörer. Beskriv insatserna och vem som är ansvarig.

Uppföljning

Uppföljning av patientkontrakt sker genom att nedanstående frågor ställs till patienten. Frågorna ställs regelbundet och alltid vid uppdatering av en vårdplan. Uppföljningen görs av den fasta vårdkontakten, eller den vårdpersonal som möter patienten i samband med vård och behandling.

- Har du en fast vårdkontakt som stöd för att samordna din vård?
- Har du en planering med vården som utgår från vad som är viktigt för dig?
- Har du en överblick över dina planer och nästa steg i vården?
- Har du enkla sätt att ta kontakt med vården när du behöver?
- Har du och vården tillsammans kommit överens om din nästa tid?

Uppföljning av vård och behandling sker enligt relevanta medicinska riktlinjer.

Innehållsansvarig:

Christina Möller, regionutvecklare, Koncernkontoret

Bilaga

Länkar och referenser till mer information om patientkontrakt:

Utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård (dir. 2017:24) pekar på behov av att samordna patienters undersöknings- och behandlingsåtgärder. Förslag om patientkontrakt finns i huvudbetänkandet (**SOU 2020:19**).

Riksdagen har 2020-11-18 beslutat om en primärvårdsreform. I regeringens bakomliggande **proposition 2019/20:164** Inriktningen för en nära och tillgänglig vård – en primärvårdsreform, finns en beskrivning av patientkontrakt.

Sveriges Kommuner och Regioners (SKR:s) hemsida om:

- Patientkontrakt
- Personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp
- Sammanhållen planering på 1177

Författningsreglerade planer:

Plan	**Regleras i författning**
Behandlingsplan	Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2014:5) om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS.
Dokumentation av planeringen	Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2009:6) om bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras med egenvård.
Individuell plan	Hälso- och sjukvårdslag (2017:30) Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård Patientlag (2014:821)
Individuell plan vid habiliterings-, rehabiliterings- eller hjälpmedelsinsatser (begreppet är en härledning)	Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)
Individuell plan	Smittskyddslag (2004:168)
Plan	Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2007:10) om samordning av insatser för habilitering och rehabilitering
Samordnad vårdplan	Lag (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) Lag (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård (LRV)
Vårdplan	Lag (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) Lag (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård (LRV) Förordning (1991:1472) om psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2005:27) om samverkan vid in- och utskrivning av patienter i sluten vård

Källa: God och nära vård SOU 2019:29